

ประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิ อโศกของวสิน อินทสระ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์*

ADVANTAGES AND VALUES OF BUDDHIST LITERATURE ENTITLED EMPEROR ASOKA OF VASIN INTHASARA: AN ANALYTICAL STUDY

ต้อง นวลจันทร์¹ และ สุวิญ รักษ์ตย์²

Tong Nualchan¹ and Suvin Ruksat²

¹⁻²บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: tong.nualchan55@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวสิน อินทสระ 3) เพื่อวิเคราะห์ประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวสิน อินทสระ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเอกสาร โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวสิน อินทสระ และเอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ วรรณคดี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 8 รูป/คน และนำเสนอด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัยและเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

วรรณกรรมพระพุทธศาสนามีรากฐานมาจากหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ผ่านการรวบรวม เรียบเรียง ถ่ายทอดโดยพระเถระในรูปของวรรณกรรมมุขปาฐะและที่เป็นลายลักษณ์อักษร ความสำคัญอยู่ในบริบทของหลักคำสอนและการปฏิบัติตนตามหลักอริยสัจธรรมที่ส่งผลให้เกิดความศรัทธา การสร้างคุณงามความดี ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์และคุณค่าเชิงวรรณกรรมและเชิงประวัติศาสตร์ที่ทำให้ผู้ศึกษาสามารถละในสิ่งที่ตนโทษและทำสิ่งที่ดีเพื่อการเข้าถึงบรมสุขได้

* Received 24 September 2024; Revised 16 October 2024; Accepted 30 December 2024

วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกเป็นผลงานทางวรรณกรรม อาจารย์วศิน อินทสระ ผลงานชิ้นนี้เป็นการถ่ายทอดพระราชประวัติของพระเจ้าอโศกผ่านการเขียนเชิงนวนิยายอิงหลักธรรม แสดงให้เห็นถึงพระราชจริยวัตรและเป็นการเทิดพระเกียรติจอมจักรพรรดิอโศก ควบคู่ไปกับการนำเสนอหลักธรรมทางพุทธศาสนาด้านความรัก การให้ทาน การไม่เบียดเบียน และการปกครอง

วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกมีประโยชน์และคุณค่าด้วยกัน 4 ด้าน คือ ด้านวรรณกรรมที่แสดงให้เห็นอารมณ์สะเทือนใจ 9 รสโดยเฉพาะอรรถรสเป็นจุดโดดเด่น ด้านประวัติศาสตร์ เป็นการเน้นพระราชกรณียกิจในแต่ละช่วงเวลาของพระเจ้าอโศกที่ทรงเป็นแบบอย่างของพุทธศาสนิกชนที่ดี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นระบบและวิธีเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเจ้าอโศกที่ส่งผลให้เกิดความศรัทธาในขอบเขตที่กว้างไกล 4) ด้านคติธรรม เป็นภาพแห่งความเป็นจริงของชีวิตในเชิงประจักษ์ที่ต้องดำรงตนด้วยความไม่ประมาท พึงกระทำแต่กรรมดี

คำสำคัญ : วรรณกรรมพระพุทธศาสนา, จอมจักรพรรดิอโศก, วศิน อินทสระ

Abstract

This research article has the following objectives: 1) to study Buddhist literature, 2) to study Buddhist literature on the Asoka Emperor written by Vasin Inthasara, and 3) to analyze the benefits and value of the Asoka Emperor written by Vasin Inthasara. It is documentary qualitative research in which all data collected from the primary sources, Tipitaka and the Buddhist literature on the Asoka Emperor written by Vasin Inthasara and the other secondary sources, the commentaries, texts and related researches. The inductive and content analysis was analyzed in this thesis.

The research results found that

Buddhist literature is based on the teachings of the Buddha, collected, edited and transmitted by monks in oral and written forms. It is important in

the context of Buddhist principles and guideline of practicing according to the Eightfold Path, which results in faith, virtue, and reflects the benefits on the historical and literature value. It also enables people to train themselves by abandoning harmful things and doing good deeds for attaining the highest happiness.

The Buddhist literature of Emperor Asoka is a literary work written by Archarn Wasin Inthasara. This work is a portrayal of the life history of Emperor Asoka through a novel-based writing based on moral principles, showing the royal conduct and glorifying Emperor Asoka, along with presenting Buddhist principles of love, giving alms, not harming, and governance.

Buddhist literature of Emperor Asoka has shown the 4 aspects of benefits and value: 1) The literary aspect showing 9 literacy emotions, especially the beneficial emotional aspect is the highlight; 2) The historical aspect emphasizing the royal duties of Emperor Asoka in each period, who is a good example of a Buddhist; 3) The propagation aspect showing the system and method of propagation of Buddhism by Emperor Asoka that resulted in faith in a wide area; 4) The moral aspect showing a picture of the reality of life in a tangible way that one must conduct oneself with heedfulness and accumulating only good deeds.

Keywords: Buddhist literature, Emperor Asoka, Vasin Inthasara

บทนำ

วรรณกรรมพระพุทธศาสนามีความเป็นมาที่ยาวนาน ตามหลักแนวคิดของนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาถือว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนากำเนิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ในราวพุทธศตวรรษที่ 3 หรือประมาณพุทธศักราช 235 ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช โดยขณะนั้นได้มีการทำตติยสังคายนาเพื่อรวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้าและจัดให้เป็นหมวดหมู่

ที่เรียกกันว่า “พระไตรปิฎก” หลังการทำตติยสังคายนาเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พระเจ้าอโศกมหาราชได้มีพระบรมราชโองการส่งพระสมณะทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนที่อยู่ภายนอกชมพูทวีป จึงเป็นเหตุให้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแพร่หลายไปยังดินแดนต่าง ๆ (มหาวงส. 01/64)

ปัจจุบันประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลแนวคำสอนในทางพระพุทธศานานำมาเป็นหลักในการศึกษาและปฏิบัติ ฉะนั้นวรรณกรรมพระพุทธศาสนาจึงหลั่งไหลเข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างแพร่หลายผ่านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งในสายพระเจ้าอโศกมหาราชและในสายพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าในอดีตพระพุทธศาสนาจะมีความเฟื่องฟู และมีการรจนา หรือแต่งวรรณกรรมพระพุทธศาสนากันอย่างมากมาย แต่ ณ เวลาปัจจุบันนี้ การศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาไม่เป็นที่แพร่หลายเหมือนในอดีตที่ผู้คนมีความตื่นตัว และให้ความสนใจในพระพุทธศาสนา จึงเป็นเหตุให้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาบางอย่างถูกลืมเลือนและสูญหายไป ซึ่งเป็นผลกระทบต่อเนื่องที่เกิดจากปราชญ์พระพุทธศาสนา ผู้มีความเชี่ยวชาญในการแปลวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรียบเรียงจากภาษาบาลีที่เข้าใจได้โดยยากจัดทำเป็นหนังสือ คัมภีร์ หรือตำราที่มีจำนวนน้อยลง และผู้ที่ให้ความสนใจในการสืบสานงานทางวรรณกรรมพระพุทธศาสนาก็มีจำนวนน้อยเช่นเดียวกัน เหตุนี้เองที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาไม่ได้มีการจัดพิมพ์อย่างแพร่หลาย และผู้ที่ให้ความสนใจในการศึกษาหลักธรรมคำสอนผ่านวรรณกรรมพระพุทธศาสนา บางคนไม่สามารถเข้าใจในเนื้อความที่เป็นภาษาบาลี หรือถ้ามีภาษาที่เข้าใจได้แต่ไม่ทราบความหมายที่ถูกต้อง ก็อาจจะตีความกันไปแบบผิด ๆ และคาดเคลื่อนจากหลักความเป็นจริง เพราะเนื่องด้วยขาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอย่างวรรณกรรมพระพุทธศาสนา และคำแนะนำที่ดีของปราชญ์พระพุทธศาสนาที่ได้จัดทำตำราพระพุทธศาสนาไว้เป็นแนวทางในการศึกษา (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2543 : 391-392)

วรรณกรรมพระพุทธศาสนาที่เรียกกันว่า นวนิยายอิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งหนึ่งที่มีผู้คนให้ความสนใจ มีเนื้อหาที่เข้าใจได้ง่าย เพราะเป็นการผสมผสานกันระหว่างเรื่องที่แต่งขึ้นตามจินตนาการของผู้แต่งกับหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของอาจารย์วศิน อินทสระ เป็นหนึ่งในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาที่มีลักษณะเป็นธรรมนิยายอิงประวัติที่บอกเล่าประวัติศาสตร์ของ

พระเจ้าอโศกมหาราช ผสมผสานควบคู่ไปกับจินตนาการ ธรรมเนียมเรื่องนี้แฝงไปด้วยหลักธรรมคำสอน และแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อเข้าสู่ความดีตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา (วสิน อินทสระ, 2544) การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเขียนวรรณกรรมพระพุทธศาสนาได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในหลักธรรมพร้อมกับมีทักษะในการเขียนวรรณกรรม อาจารย์วสิน อินทสระ เป็นหนึ่งในผู้ที่มีความเข้าใจในหลักธรรมคำสอน และยังสามารถเขียนวรรณกรรมพระพุทธศาสนาได้อย่างยอดเยี่ยม จะเห็นได้จากงานเขียนวรรณกรรมเชิงนวนิยายเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกนี้ เมื่อได้อ่านผลงานชิ้นนี้แล้ว พึงเห็นประโยชน์และคุณค่าอย่างมากมาย (เอ.พี.เดอ ซอยสา, 2562 : 180)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวสิน อินทสระ เพื่อเป็นการขยายความเข้าใจพระพุทธศาสนาในเชิงวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คติธรรม และการเขียนวรรณกรรมเชิงนวนิยาย เพื่อให้เป็นประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวสิน อินทสระ
3. เพื่อวิเคราะห์ประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวสิน อินทสระ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวสิน อินทสระ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเอกสาร (Documentary Research) ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นในงานวิจัย โดยการนำองค์ความรู้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับเอกสาร เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ของการวิจัยที่สมบูรณ์ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพเอกสาร (Documentary Research) ประกอบการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลในเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ชุด 91 เล่ม ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย ครบ 200 ปี แห่งราชวงศ์จักรี กรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลในเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ คัมภีร์อรรถกถา คัมภีร์ฎีกา คัมภีร์ปกรณ์วิเสส วรรณกรรมจอมจักรพรรดิโอศก หนังสือและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาอ้างอิงและใช้ประกอบการอธิบายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพเอกสาร (Documentary Research) ประกอบการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิและเอกสารชั้นทุติยภูมิ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 รูป/คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล วันที่ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลการศึกษา “ประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิโอศกของวศิน อินทสระ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์” จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยใช้แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) ที่มีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) และกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักเขียนวรรณกรรม

พระพุทธศาสนา (2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้วิจัยศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) และเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source)
- 2) ผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
- 3) ผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารจากทางบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งได้แก่ เอกสารขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 4) ผู้วิจัยนำเอกสารขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
- 5) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ นำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิ อโศกของวคิน อินทสระ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) และข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ อันเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ไม่ปรากฏในเอกสาร มานำเสนอด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัยและเนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ จากคัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา คัมภีร์ฎีกา ฯลฯ และข้อมูลเอกสารชั้นทุติยภูมิ จากหนังสือตำราวิชาการต่าง ๆ และงานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบทสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนา

วรรณกรรมพระพุทธศาสนา (Buddhist literature) มีความหมายว่า สิ่งหนึ่งที่เกิดด้วยหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา หรือมีที่มาจากพุทธวจนของพระพุทธเจ้า ซึ่งสามารถจำแนกความหมายได้ 2 ประเภท คือ (1) วรรณกรรมพระพุทธศาสนาฆราวาส เป็นวิธีการบันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าผ่านการท่องจำ และสืบต่อกันด้วยวิธีปากต่อปาก (2) วรรณกรรมพระพุทธศาสนาบาลีอักษร เป็นการบันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าลงในใบลาน หนังสือ และเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกอื่น ๆ วรรณกรรมพระพุทธศาสนาประเภทนี้สืบเนื่องมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน และมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน ซึ่งกล่าวได้ว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนาที่มีการสืบต่อกันมาถึงทุกวันนี้เป็นดังชุมทรัพย์ทางปัญญาที่เปรียบเสมือนประทีปส่องแสงสว่างในความมืด เพราะด้วยว่าวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งรวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ใช้ได้ในการศึกษา ทั้งในแง่ของหลักธรรม และความเป็นมาของพระพุทธศาสนา นอกเหนือไปกว่านี้ ยังใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติขั้นพื้นฐาน และในขั้นสูงสุด คือความหลุดพ้นจากเครื่องร้อยรัดทั้งปวง

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นมาจากรากฐานหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยวรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ ยุคต้น (Ancient Era) นับตั้งแต่สมัยพุทธกาล ตลอดกระทั่งถึงยุคทักขิการย ยุคกลาง (Classic Era) วรรณกรรมพระพุทธศาสนาที่ได้รับอิทธิพลมาจากลังกาทวีป และยุคปลาย (Modern Era) วรรณกรรมพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานศาสตร์และศิลป์สมัยใหม่ในการขยายความ ฉะนั้น วรรณกรรมพระพุทธศาสนาจึงมีประโยชน์และคุณค่าที่แตกต่างกันออกไป เช่น พระไตรปิฎก เป็นวรรณกรรมที่มีประโยชน์และคุณค่าในการเก็บรักษาคำสอน และมุ่งแสดงข้อธรรมที่ใช้ในการดำเนินชีวิต อรรถกถา เป็นวรรณกรรมที่มีประโยชน์และคุณค่าที่ใช้ในการอธิบายขยายความข้อธรรมะ มติปัญหา เป็นวรรณกรรมที่มีประโยชน์และคุณค่าที่แสดงถึงหลักวิธีในการอธิบายข้อธรรมะ และนวนิยายอิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นวรรณกรรมที่มีประโยชน์และคุณค่าอันสะท้อนให้เห็นถึงสุนทรียรส เป็นต้น

แต่หากสรุปประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาโดยภาพรวมแล้ว ย่อมเหลือเพียงแค่ 2 ประการ คือ 1) ประโยชน์และคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนาในหลาย ๆ ประเภท หรือในหลาย ๆ เรื่อง ก่อนที่จะมีการกล่าว

อธิบายหลักธรรม มักจะมีท้องเรื่องเริ่มต้นก่อน ซึ่งท้องเรื่องเริ่มต้นเหล่านี้ เป็นเรื่องที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วบ้าง จึงสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์และคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ เพราะทำให้ผู้ที่ศึกษาได้ทราบถึงความเป็นมาของสังคมในสมัยพุทธกาล และหลังพุทธกาลว่า มีสภาพสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตเป็นอย่างไร ในบางวรรณกรรมอาจจะอธิบายไปถึงยุคก่อนพุทธกาล ซึ่งเริ่มมีการจัดระเบียบทางสังคม และความเชื่อ 2) ประโยชน์และคุณค่าด้านคตินิยม เป็นที่แน่ชัดว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดคตินิยม ซึ่งคตินิยมในที่นี้ ได้แก่ หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อันก่อให้เกิดประโยชน์คุณค่าเบื้องต้น คือการมีชีวิตที่ผาสุก ประโยชน์และคุณค่าในท่ามกลาง คือการเข้าถึงความสงบสุขทางจิตใจ และประโยชน์และคุณค่าในท้ายที่สุด คือการหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะเครื่องร้อยรัดเข้าถึงบรมสุขอันได้แก่ พระนิพพาน

2. วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวศิน อินทสระ

จากการศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวศิน อินทสระ พบว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศก เป็นวรรณกรรมพระพุทธศาสนาประเภทของนวนิยายอิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือเรียกอีกอย่างว่า ธรรมนิยายอิงประวัติวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องนี้แต่งโดย อาจารย์วศิน อินทสระ ตีพิมพ์ครั้งแรกในปีพุทธศักราช 2511 วัดอุประสงฆ์ในการเขียนวรรณกรรมเรื่องนี้ เพื่อต้องการเทิดพระเกียรติพระเจ้าอโศกมหาราชผู้ทรงใช้ตราธรรมจักรเป็นตราแผ่นดิน พระองค์ผู้มีนามกึ่งก้องว่า จอมจักรพรรดิอโศก ในเนื้อหาของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกแสดงให้เห็นถึงพระราชประวัติของพระเจ้าอโศกมหาราชที่ไม่ได้มีเรื่องราวอภินิหาริย์ หรือกล่าวยกย่องสรรเสริญพระองค์เปรียบดังสมมติเทพ เพียงแต่การบอกเล่าถึงเรื่องราวของพระมหากษัตริย์องค์หนึ่ง ที่เป็นเพียงมนุษย์ธรรมดาสามัญทั่วไป ซึ่งจิตใจของพระองค์ยังมีความรัก ความโลภ ความโกรธ ความหลง และการแสวงหาอำนาจทางโลก แต่เมื่อพระองค์ทรงเห็นคุณค่าแท้จริงของชีวิต จึงทำให้พระองค์ละเลิกในสิ่งที่เป็นโทษ และแสวงหาคุณทางธรรม ส่งผลให้พระองค์นั้นถูกสรรเสริญว่า พระเจ้าธรรมาโศกราช ด้วยพระมหากรุณาธิคุณและคุณูปการที่พระองค์ได้ทรงกระทำไว้ในพระพุทธศาสนา เช่น ทรงเป็นศาสนูปถัมภ์ในการสังคายนา และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมถึงการสร้างวิหาร อาราม เป็นต้น

นอกจากวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกจะสะท้อนให้เห็นถึงพระราชประวัติของพระเจ้าอโศกมหาราชแล้ว อีกสิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของวรรณกรรมพระพุทธศาสนา คือการนำเสนอหลักธรรมที่เป็นประโยชน์และคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งในวรรณกรรมจอมจักรพรรดิอโศกได้แสดงให้เห็นถึงหลักธรรมของการดำเนินชีวิตที่ดีงาม อันประกอบด้วยประโยชน์สุข เช่น เรื่องของความรัก วรรณกรรมได้แสดงให้เห็นถึงความรักอันเกิดจากต้นหาความใคร่ ความเป็นไป การอยากได้มาครอบครอง ซึ่งท้ายที่สุดแล้วความรักเช่นนี้ก็ต้องจบลงด้วยความทุกข์ ประการต่อมาความรักอันเกิดจากเมตตา และความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน แม้ในยามลำบากก็จะคอยช่วยเหลือประคับประคอง เกื้อกูลกันอยู่ตลอดเวลา ความรักเช่นนี้ เป็นความรักที่ไม่เห็นแก่ตัว เป็นความรักที่มีคุณค่าและนำความสุขมาให้

ในท้ายเรื่องของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกยังแสดงให้เห็นการตระหนักรู้ถึงความเป็นธรรมดาของชีวิตที่มนุษย์จะต้องประสบพบเจอ ไม่ว่าจะมียอำนาจราชศักดิ์ สถานะสูงส่ง สถานะธรรมดา แต่สิ่งที่จะผ่านเข้ามาในชีวิต คือ ความไม่เที่ยง ความผันแปร ไม่คงที่ อันมี ความชรา และความสิ้นไป ความเป็นทุกข์ สภาพที่บีบคั้นให้เกิด ให้แก่ ให้เจ็บ ให้เสื่อมสิ้นไป ให้อดพลัดพรากจากสิ่งที่รักสิ่งที่พอใจ และความไม่มีตัวตน สิ่งใดที่ยึดถือแล้วว่าเป็นเราเป็นของเรา แต่ในท้ายที่สุดแล้ว ก็ไม่สามารถควบคุมให้อยู่ภายใต้อำนาจของตนได้ ดังนั้น ภาพรวมของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกมีประโยชน์และคุณค่าในการมุ่งเน้นแสดงองค์ความรู้และคติธรรมเพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

3. ประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศก

วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวคิน อินทสระ เป็นวรรณกรรมที่จัดอยู่ในประเภทของนวนิยายอิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้มีการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงประโยชน์และคุณค่า 4 ด้าน คือ

1) ประโยชน์และคุณค่าด้านวรรณกรรม พบว่า เนื้อหาของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศก ประกอบไปด้วยสุนทรียรส สิ่งที่ทำให้ผู้อ่านวรรณกรรมเกิดความซาบซึ้ง เห็นคุณค่าที่เรียกว่า ความงามของภาษา ถ้อยคำที่ถ่ายทอดออกมาอย่างลึกซึ้ง โดยอาจารย์วคิน อินทสระ ได้ถ่ายทอดออกมาครบทุกรส อันได้แก่ รสความรัก รสความขบขัน รสความโศก รสความโกรธ รสความกล้าหาญ รสความน่ากลัว รสความน่ารังเกียจ รสความน่าพิศวง และรสความสงบ นอกจากนี้ วรรณกรรมยังได้แสดงถึงทักษะของ

ผู้ประพันธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และคุณค่าต่อผู้อ่านที่มีความมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรม อันได้แก่ โวหารทางวรรณกรรม 5 อย่าง คือ บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร เทศนาโวหาร อุปมาโวหาร สาธกโวหาร และการตีความทางวรรณกรรมพระพุทธศาสนา คือการอธิบายความ ในสิ่งที่เป็นคน โทษ วิธีการแก้ไขปัญหา หรือทางออก

2) ประโยชน์และคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ พบว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศก อาจารย์ยวคิน อินทสระ มีจุดมุ่งหมายในการเขียน คือ การการเทิดพระเกียรติ พระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องนี้ ปรากฏว่า ได้เขียนพระราชประวัติของพระองค์อย่างตรงไปตรงมา ไม่มีความบกพร่อง เหตุเพราะ ผู้ประพันธ์ ได้อาศัยเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ อันได้แก่ เอกสารเรื่องพระเจ้าอโศกในตำนานฝ่ายพระบาลี เช่น คัมภีร์สมันตปาสาทิกา และคัมภีร์มหาวงศ์ เป็นต้น เอกสารเรื่องพระเจ้าอโศกในตำนานฝ่ายสันสกฤตอย่างอโศกาวทาน และศิลาจารึกพระเจ้าอโศกมหาราช วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศก จึงมีประโยชน์และคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ ที่ทำให้ทราบขอบข่ายช่วงเวลายุคสมัยของพระเจ้าอโศกได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้ทราบว่า พระเจ้าอโศกทรงมีคุณอย่างไรต่อพระพุทธศาสนา และแสดงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม อันเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเรียนรู้ การเมือง ในยุคสมัยนั้น ที่ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงอดีต หรือรากเหง้าของตนเองได้

3) ประโยชน์และคุณค่าด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศก อาจารย์ยวคิน อินทสระ ได้นำเสนอหลักวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพระเจ้าอโศก 2 วิธี คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านถาวรวัตถุ มีประโยชน์และคุณค่าต่อที่ส่งผลต่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และใช้เป็นเครื่องมือในการระลึกถึงพระพุทธเจ้า ซึ่งจะส่งผลให้ได้รับความสงบสุขภายในจิตใจ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านตัวบุคคล เป็นเรื่องของการดำริส่งสมณทูต 9 สายไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนนอกชมพูทวีป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์และคุณค่าอันก่อให้เกิดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีดีงาม และคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่หลอมรวมจิตใจของผู้คนในภูมิภาคนั้น ๆ ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการใช้เป็นแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่อื่นต่อไป

4) ประโยชน์และคุณค่าด้านศีลธรรม พบว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกได้นำเสนอศีลธรรมอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต คือ ความเชื่อที่นำไปสู่ความจริง อันได้แก่ ไตรลักษณ์ หากมนุษย์เราศึกษาเรื่องของความเป็นจริงที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนตั้งอยู่ในความไม่เที่ยง ถูกบีบคั้นให้ต้องเกิด ถูกบีบคั้นให้ต้องแตกสลายไป โดยที่ไม่สามารถควบคุมให้อยู่ภายใต้อำนาจได้ ซึ่งหากรู้ตามนี้แล้วจะได้ประโยชน์และคุณค่า คือ การดำรงตนโดยความไม่ประมาท ศีลธรรมที่วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกได้นำเสนออีกอย่าง คือ ความเชื่อที่นำไปสู่ความดี โดยมุ่งสอนจากการเรียนรู้คุณและโทษของกรรม ซึ่งมีทั้งกรรมดี กรรมชั่ว เป็นต้น แต่ในวรรณกรรมเรื่องนี้สอนให้ละซึ่งกรรมชั่ว และทำกรรมดี อันจะนำมาซึ่งประโยชน์และคุณค่าที่ก่อให้เกิดความสุขแก่ตนเองและคนรอบข้างได้

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวศิน อินทสระ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์” ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผลวิจัยทำให้ทราบถึงสาระสำคัญที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในรูปของวรรณกรรมมุขปาฐะ และในรูปของวรรณกรรมลายลักษณ์อักษร โดยมีความสำคัญในแง่การศึกษาหลักธรรมคำสอน การนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งยังมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต แนวทางการดำรงตน และส่งผลต่อสภาพจิตใจของบุคคล เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาที่จะช่วยให้ทราบถึงบริบทของพระพุทธศาสนาในเชิงประวัติศาสตร์ผ่านผลงานทางวรรณกรรมพระพุทธศาสนา และช่วยให้เข้าถึงความสุขแท้จริง คือปฏิบัติตนในทางสายกลาง การละจากกิเลสอาสวะ เข้าถึงพระนิพพาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมอิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องพระอานนตพุทธอนุชา” ได้กล่าวว่า วรรณกรรมศาสนาของไทยนั้นมีปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรกยุคสุโขทัย สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือก่อนรับอิทธิพลวรรณกรรมตะวันตก และหลังได้รับอิทธิพลวรรณกรรมตะวันตก (วิจิตตรี ธรรมรักษ์, 2554)

และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาอิทธิพลของปัญญาสาตกที่มีต่อสังคมไทย” ได้กล่าวว่า ปัญญาสาตกได้ถ่ายทอดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าผ่านทางวรรณกรรม โดยจะเห็นได้จากการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาต่อการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชน โดยผ่านการนำเสนอในรูปแบบเล่าเรื่องหรือชาตกให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ (พระอธิการกฤษดา สุทธิญาโณ (เรืองศิลป์), 2561)

2. วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกเป็นผลงานทางวรรณกรรมของอาจารย์วศิน อินทสระ โดยแต่งขึ้นในรูปแบบของนวนิยายอิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่มีเนื้อหาสาระบอกเล่าเรื่องราวพระเจ้าอโศกมหาราชในบริบทเชิงประวัติศาสตร์ ด้วยลักษณะการเขียนเทิดพระเกียรติพระองค์ ทั้งนี้วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกยังแสดงถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเจ้าอโศก และการยกหลักธรรมในการดำเนินชีวิต อันได้แก่ ความรัก การให้ทาน การไม่เบียดเบียน การปกครองคน ความไม่เที่ยง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “เดอะ โลท์ ออฟ เอเชีย ของเซอร์เอ็ดวิน อาร์โนลด์: ภูมิปัญญาตะวันออกในโลกตะวันตก” ได้กล่าวว่า ในด้านคำสอน เซอร์เอ็ดวิน อาร์โนลด์เลือกพุทธธรรมมานำเสนอด้วยกัน 4 หัวข้อ ได้แก่ แนวคิดเรื่องกรรม นิพพาน ทิศา 6 และอริยสัจ 4 ซึ่งกวีพยายามนำเสนอสาระสำคัญของหลักธรรมที่เน้นความเป็นเหตุเป็นผล และประยุกต์ใช้ได้ในโลกตะวันตก (วิศิษฐ์ ปิ่นทองวิชัยกุล, 2548) และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในธรรมนิยายเรื่องสืลาวดี” ได้กล่าวว่า หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในธรรมนิยายเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนของมนุษย์ต่อสังคม เช่น ความรักความเมตตา ความกตัญญูความเสียสละ กัลยาณมิตร และหลักพุทธธรรม เช่น ชั้น 5 สติปัฏฐาน 4 ไตรลักษณ์และปฏิจจสมุปบาท (พระณัฐภูมิ มหาวิริโย (ก้อนจา), 2563)

3. ประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวศิน อินทสระ สร้างกระแสนิยมเชิงอัตถรสและความเชื่อในบาปบุญคุณโทษ ที่ผ่านตัวละครอย่างพระเจ้าอโศกมหาราชได้เป็นผู้กระทำตนร้ายปลายดี ในทุกมิติ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสร้างแนวทางให้ผู้คนได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี การนำเอาชีวิตบุคคลคนหนึ่งมาเป็นบริบทเชิงการศึกษาที่เป็นนวนิยาย อันสะท้อนให้เห็นประโยชน์และคุณค่าที่เรียกว่า ทัศนคติ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้

ถูกต้องตามบุคคลในประวัติศาสตร์ ที่ได้ผ่านชีวิตมาทั้ง 2 ด้าน คือ ในการเป็นผู้ใช้ยุทธวิธีและธรรมวิธี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระเจ้าอโศกมหาราชที่มีต่อพระพุทธศาสนาจากจารึกอโศก” ได้กล่าวว่า พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเป็นธรรมราชาที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาวโลกเพราะมีการสร้างมหาวิหาร 84,000 แห่ง และเจดีย์ 84,000 องค์ทั่วชมพูทวีป (อินเดีย) พระองค์ทรงบำเพ็ญสมณะธรรมและสั่งสอนประชาชน โดยทรงส่งเสริมการปฏิบัติธรรมตามแนวทางหลักธรรมในพระพุทธศาสนา พร้อมกันนั้นทรงอุปถัมภ์การทำตติยสังคายนา แต่ที่ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นที่รู้จักทั่วโลก เพราะพระองค์ได้ส่งพระมหาเถระไปประกาศพระศาสนาทั่วชมพูทวีปถึง 9 สาย และยังได้อุปถัมภ์พระสงฆ์ด้วยความเลื่อมใส (วิชัย กิตติยะอำพล, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศกของวศิน อินทสระ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงความเป็นมาของวรรณกรรมพระพุทธศาสนา และวิวัฒนาการของวรรณกรรมพระพุทธศาสนา รวมทั้งประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนา อันเป็นประโยชน์และแนวทางให้การศึกษาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องอื่น ๆ ซึ่งอธิบายดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต การเรียนรู้รู้ส่วนใหญ่อยู่อมาจากเนื้อหาของวรรณกรรม การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีความซาบซึ้งในเนื้อหาและถ้อยคำให้เกิดจากจินตนาการก็สิ่งนั้นแสดงถึงประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรม และนอกเหนือไปจากนี้วรรณกรรมดีไม่ใช่เป็นเรื่องที่เพ้อฝันเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งแสดงถึงความจริง หลักวิธี ข้อคิด และการสร้างแรงบันดาลใจต่อตัวผู้อ่าน ซึ่งประกอบไปด้วยแนวคิดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังต่อไปนี้

1) พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเป็นบุคคลตัวอย่าง ที่ครั้งหนึ่งพระองค์ทรงเคยเลือกเดินทางผิดด้วยการใช้ชีวิตเบียดเบียนผู้อื่น แต่เมื่อพระองค์ทรงสำนึกพระทัยถึงบาปอกุศลที่องค์ทรงได้กระทำไป พระองค์ก็มุ่งหันมาสร้างคุณประโยชน์ หากผู้คนที่เคยกระทำผิด ควรที่

จะได้ศึกษาพระราชประวัติของพระเจ้าอโศก และมีจิตน้อมถึงความดี ละเว้นบาปอกุศล ก็สามารถที่จะกลับตัวเป็นคนดีได้ เมื่อได้เรียนรู้ และสำนึกตน

2) เนื่องด้วยวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องจอมจักรพรรดิอโศก เป็นวรรณกรรมประเภทนวนิยายอิงหลักธรรม ซึ่งมีลักษณะเป็นบทประพันธ์ อันประกอบไปด้วยตัวละคร และบทพูด จึงควรที่สนับสนุนให้มีการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มุ่งเน้นศึกษาไปที่วรรณกรรมพระพุทธศาสนา เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรม จึงขอเสนอให้ผู้สนใจศึกษาทำวิจัยต่อไปในประเด็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1) การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักพุทธจริยาที่ปรากฏในวรรณกรรมพุทธประวัติของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส

2) การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในนวนิยายอิงหลักธรรมเรื่องผู้สละโลกของวศิน อินทสระ

เอกสารอ้างอิง

จี. ศรีนิวาสน. (2545). สุนทรียศาสตร์. (สุเชาว์ พลอยชุม, แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ที.ดับบลิว. ริส เดวิดส์. (2562). พระพุทธศาสนาในชมพูทวีป. (สมัย สิงหศิริ, แปล). (พิมพ์ครั้งที่

2). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ปีเตอร์ ฟรานโคพาน. (2563). เส้นทางสายไหม. (คุณากร วาณิชวิรุฬห์, แปล).

กรุงเทพมหานคร: บั๊คสแคป.

พระณัฐภูมิ มหาวิริโย (ก้อนจา). (2563). ศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในธรรมนิยายเรื่องลีลาวดี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระพุทธโฆสเถระ. (2563). ปฐมสมันตปาสาทิกาแปล เล่ม 1. (กองตำรามหามกุฏราชวิทยาลัย, แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหานามเถระ และคณะบัณฑิต. (2553). คัมภีร์มหาวงศ์ ภาค 1. (สุเทพ พรหมเลิศ, แปล).

พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการกฤษดา สุทธิญาณโณ (เรืองศิลป์). (2561). ศึกษาอิทธิพลของปัญญาสชาดกที่มีต่อสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2557). พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ชุด 91 เล่ม ฉบับครบ 200 ปี แห่งราชวงศ์จักรี กรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ยูจิน เบอร์นุฟ. (2566). พระเจ้าอโศก. (สุข พูลสุข, แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

วศิน อินทสระ. (2544). จอมจักรพรรดิอโศกฉบับสมบูรณ์. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์.

วิจิตตรี ธรรมรักษ์. (2554). การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมอิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิชัย กิตติยะอำพล. (2558). ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระเจ้าอโศกมหาราชที่มีต่อพระพุทธศาสนาจากจารึกอโศก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

วิศิษฐ์ ปิ่นทองวิชัยกุล. (2548). เดอะ ไลท์ ออฟ เอเชีย ของเซอร์ เอ็ดวิน อาร์โนลด์: ภูมิปัญญาตะวันออกในโลกตะวันตก. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ, อักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2557). พุทธประวัติ เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 56). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2526). ประวัติวรรณคดีบาลีในอินเดียลังกา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน). (2533). การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์. (พิมพ์ครั้งที่

4). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

เสถียร โพธิ์นันทะ. (2543). ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัย.

อาร์ บาซัค. (2540). จารึกอโศก. (พระธรรมปิฎก, แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร:

ธรรมสภา.

เอ.พี. เดอ ซอยสา. (2562). วัฒนธรรมอินเดียสมัยพุทธกาล. (ส.พ.ช. แปล). กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัย.

Alexander Cunningham. (1854). The Bhilsa Topes or Buddhist Monuments of Central India: Comprising a Brief Historical Sketch of the Rise, Progress and Decline of Buddhism. London: Smith, Elder.

E.W. Adikaram. (1953). Early History of Buddhism in Ceylon. (2nd Ed.). Columbo:

M.D. Gunasena Co., Ltd.